

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.411.006.01.2016

D/16/509

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn

T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30

lol@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/16/509 – „Rozwój kadr naukowych”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	1. Leszek Żywucki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/121/2016 z dnia 12.12.2016 r. 2. Zbigniew Lis główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/123/2016 z dnia 15.12.2016 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str.1-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie (dalej: „Uniwersytet” bądź „Uczelnia”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Ryszard Górecki, od 01 września 2012 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str.5-6)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Uczelni na rzecz rozwoju kadr naukowych w latach 2014-2016.

Pozytywną ocenę uzasadnia prawidłowe przeprowadzenie wybranych czynności związanych z nadaniem stopnia doktora i doktora habilitowanego, zwłaszcza spełnienie kryteriów ustawowych dotyczących składów komisji powoływanych do przeprowadzenia egzaminów doktorskich² oraz wymogów formalnych³. Właściwe i zgodne z prawem zabezpieczenie interesów Uniwersytetu w umowach zawartych z recenzentami w przewodach doktorskich oraz postępowaniach habilitacyjnych.

Ocenę tę uzasadnia również prawidłowe wykorzystanie środków przeznaczonych na przeprowadzenie przewodów doktorskich i postępowań habilitacyjnych, które pochodziły z dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną, jak również rzetelne wyliczanie (ustalenie) kosztów dotyczących przeprowadzenia przewodów doktorskich oraz postępowań habilitacyjnych osób niezatrudnionych na Uniwersytecie.

Na tę ocenę wskazują również działania Uczelni sprzyjające rozwojowi kadry naukowej, w tym duża dynamika rozwoju kadry naukowej oraz wysoka aktywność naukowa pracowników uczelni. Jednocześnie NIK zwraca uwagę na znaczny odsetek adiunktów zatrudnionych powyżej siedmiu lat od uzyskania stopnia doktora oraz asystentów bez stopnia doktora pracujących na tym stanowisku powyżej siedmiu lat. Stwarza to ryzyko nieuzyskania przez te osoby kolejnych stopni

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Określonych w rozporządzeniach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Nr 204, poz. 1200, uchylone z dniem 29.10.2014 r.), z dnia 3 października 2014 r. (Dz. U. poz. 1383, uchylone z dn. 25.11.2015 r.), 30 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1842, utrata mocy 1.10.2016 r.), 26 września 2016 r. (Dz. U. poz. 1586, obowiązujące od 1.10.2016 r., dalej: rozporządzenie w sprawie czynności w przewodzie doktorskim i postępowaniu habilitacyjnym).

³ Określonych w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882, ze zm., dalej: ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym).

naukowych w czasie określonym w przepisach jako maksymalny okres zatrudnienia na danych stanowiskach.

Stwierdzona nieprawidłowość, która nie miała istotnego wpływu na kontrolowaną działalność, dotyczyła zlecenia Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie⁴ przeprowadzenia jednego przewodu doktorskiego pracownika Uniwersytetu, bez uprzedniego zawarcia z tą uczelnią umowy, w formie pisemnej, określającej m.in. wynagrodzenie promotora, recenzentów i osób opiniujących.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Prawidłowość przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i postępowaniach habilitacyjnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą⁵, 16 Wydziałów Uniwersytetu posiadało uprawnienia do nadawania stopni naukowych⁶. Spośród nich, 14 posiadało uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego, a dwa wyłącznie stopnia doktora. Jednostką organizacyjną Uczelni był także Wydział Studiów Technicznych i Społecznych w Elku, który nie posiadał uprawnień do nadawania stopni naukowych.

W analizowanym okresie stopień doktora nadano ogółem 286 osobom, z tego 101 w 2014 r., 107 w 2015 r. oraz 78 w 2016 r.⁷ W większości przypadków, uzyskali go doktoranci i osoby, które ukończyły studia doktoranckie na Uniwersytecie (133) oraz pracownicy Uczelni (51). W 102 przypadkach stopnie doktora nadano osobom niezatrudnionym na Uniwersytecie.

Stopień doktora habilitowanego uzyskało ogółem 95 osób, z tego 37 w 2014 r., 18 w 2015 r. oraz 40 w 2016 r. W większości przypadków byli to pracownicy Uczelni (64). Osobom niezatrudnionym w Uczelni nadano natomiast ogółem 31 stopni doktora habilitowanego.

(dowód: akta kontroli str. 7)

1.2. – 4. Przeprowadzona w trakcie kontroli analiza składów 35 komisji powołanych do przeprowadzenia w latach 2014-2016 przewodów (egzaminów) doktorskich na Wydziałach: Prawa i Administracji, Medycyny Weterynaryjnej, Humanistycznym i Nauk Medycznych⁸ w zakresie dyscypliny podstawowej⁹, dodatkowej¹⁰ oraz nowożytnego języka obcego¹¹ wykazała, że spełniały one wymogi określone w rozporządzeniu w sprawie czynności w przewodzie doktorskim i postępowaniu habilitacyjnym¹². W skład tych komisji powołano bowiem, osoby mające odpowiednie uprawnienia.

(dowód: akta kontroli str. 8 - 15)

⁴ Dalej: SGGW.

⁵ W latach 2014-2016

⁶ Nadane przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów, zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o stopniach i tytułach naukowych.

⁷ Uwaga: w przypadku danych za 2016 r. wskazanych w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym, podawane są one wg stanu na dzień 31.10.2016 r.

⁸ Dalej: Analizowane Wydziały..

⁹ Przewodniczący, promotor i dwóch recenzentów oraz od czterech do sześciu członków, posiadali tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego w zakresie analizowanych dyscyplin naukowych.

¹⁰ Przewodniczący, promotor i egzaminator posiadali tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego (filozofia) lub nauk ekonomicznych (jeden przypadek).

¹¹ W skład komisji wchodziło od 3 do 5 osób, w każdej komisji była jedna osoba ze stopniem magistra języka nowożytnego, pozostałe osoby ze stopniem doktora habilitowanego bądź tytułem profesora.

¹² Po trzy składy na każdym z Analizowanych Wydziałów z poszczególnych lat badanego okresu z dyscypliny podstawowej, dodatkowej, oraz języka nowożytnego. W jednym przypadku na Wydziale Humanistycznym w 2016 r. jedna osoba była zwolniona z egzaminu z języka nowożytnego, podstawą był dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie filologii angielskiej.

1.5. – 6. W analizowanym okresie nie wystąpiły przypadki podjęcia uchwały o odmowie nadania stopnia doktora lub stopnia doktora habilitowanego przez radę wydziału, bądź niepodjęcia uchwały o nadaniu stopnia doktora, mimo wcześniejszej uchwały rady wydziału o przyjęciu publicznej obrony rozprawy doktorskiej lub uchwały zawierającej opinię o nadaniu stopnia doktora habilitowanego.

(dowód: akta kontroli str. 16 - 18)

1.7. Przeprowadzona w trakcie kontroli analiza 38 umów Analizowanych Wydziałów, których przedmiotem było sporządzenie recenzji wykazała, że spełnione zostały wymogi określone w art. 30 ust. 2 oraz art. 18a ust. 7 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym. We wszystkich przypadkach recenzenci wywiązali się z obowiązków określonych w umowach, w związku z czym, nie wystąpiły sytuacje naliczania im kar umownych. Termin sporządzenia recenzji określony w umowie wynosił od trzech do sześciu tygodni, a wysokość wynagrodzenia za jej sporządzenie, ustalono zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia promotorowi oraz za recenzje i opinie w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym, a także postępowaniu o nadanie tytułu profesora¹³.

(dowód: akta kontroli str. 19 - 38)

Ocena
częstkowa

Uniwersytet prawidłowo przeprowadzał wybrane czynności w przewodach doktorskich i postępowaniach habilitacyjnych. Podstawą przyjęcia takiej oceny było zwłaszcza spełnienie wymogów ustawowych dotyczących składów komisji powoływanych do przeprowadzenia egzaminów doktorskich oraz zawarcie z recenzentami umów, które spełniały wymogi określone w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym.

2. Wykorzystanie środków przeznaczonych na przeprowadzanie przewodów doktorskich i postępowań habilitacyjnych.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Za wynagrodzenia recenzentów i promotorów 184 przewodów doktorskich oraz 64 postępowań habilitacyjnych swoich pracowników i doktorantów, w analizowanym okresie Uczelnia zapłaciła ogółem 2.093,4 tys. zł¹⁴. W ramach przewodów doktorskich recenzentom¹⁵ i promotorom wypłacono ogółem 1.622,3 tys. zł¹⁶ (w tym recenzentom – 660,5 tys. zł¹⁷ oraz promotorom – 961,7 tys. zł¹⁸). Natomiast w ramach postępowań habilitacyjnych recenzentom zapłacono łącznie 471,1 tys. zł¹⁹, z tego 396,4 tys. zł²⁰ za sporządzenie recenzji oraz 74,7 tys. zł²¹ za wydanie opinii.

(dowód: akta kontroli str. 39 - 42)

2.2. Wynagrodzenia dla promotorów i recenzentów oraz członków komisji egzaminów doktorskich w przewodach doktorskich oraz wynagrodzenia dla

¹³ Dz. U. z 2014 r. poz. 48, dale: rozporządzenie w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia.

¹⁴ W tym w: 2014 r. – 688,5 tys. zł, 2015 r. – 725,5 tys. zł, 2016 r. (do 31.10.2016 r.) – 679,4 tys. zł.

¹⁵ za sporządzenie recenzji.

¹⁶ W tym w: 2014 r. za 61 zakończonych przewodów doktorskich wydatkowano 500,1 tys. zł, w 2015 r. za 69 – 627,7 tys. zł, w 2016 r. (do 31.10.2016 r.) za 54 – 494,5 tys. zł.

¹⁷ W tym w: 2014 r. – 200,4 tys. zł, 2015 r. – 256,7 tys. zł, 2016 r. – 203,4 tys. zł.

¹⁸ W tym w: 2014 r. – 299,7 tys. zł, 2015 r. – 371,0 tys. zł, 2016 r. – 291,0 tys. zł.

¹⁹ W tym w: 2014 r. – za 29 zakończonych postępowań habilitacyjnych wydatkowano 188,4 tys. zł, 2015 r. – za 12 – 97,8 tys. zł, 2016 r. – za 23 – 184,9 tys. zł.

²⁰ W tym w: 2014 r. – 167,5 tys. zł, 2015 r. – 80,1 tys. zł, 2016 r. – 148,8 tys. zł.

²¹ W tym w: 2014 r. – 20,9 tys. zł, 2015 r. – 17,7 tys. zł, 2016 r. – 36,1 tys. zł.

członków komisji habilitacyjnych powoływanych w postępowaniach habilitacyjnych pochodziły ze środków dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną uczelni.

(dowód: akta kontroli str. 39 - 42)

2.3. W analizowanym okresie na Uczelni nie działały stałe komisje doktorskie. W okresie tym członkom komisji egzaminów doktorskich powołanych w ramach 184 przewodów doktorskich, wypłacono ogółem 73,1 tys. zł²².

(dowód: akta kontroli str. 43 - 46)

2.4. – 2.5. Za wynagrodzenia recenzentów i promotorów 15 przewodów doktorskich²³ oraz 53 postępowań habilitacyjnych²⁴ swoich pracowników i doktorantów, którzy uzyskali stopnie naukowe w innych jednostkach naukowych (uczelniach albo instytutach), w badanym okresie Uniwersytet zapłacił ogółem 545,5 tys. zł²⁵. W tym za przewody doktorskie wypłacono łącznie 124,5 tys. zł²⁶, z tego 52,0 tys. zł²⁷ recenzentom oraz 72,5 tys. zł²⁸ promotorom. Natomiast za postępowania habilitacyjne odpowiednio 421,0 tys. zł²⁹, z tego 376,3 tys. zł³⁰ za sporządzenie recenzji oraz 44,7 tys. zł³¹ za wydanie opinii.

(dowód: akta kontroli str.47 - 50)

2.6. Uniwersytet zawarł w badanym okresie 67 umów³² na realizację 15 przewodów doktorskich oraz 53 postępowań habilitacyjnych swoich pracowników i doktorantów, którzy uzyskali stopnie naukowe w innych jednostkach naukowych (uczelniach albo w instytutach). Z analizy tych umów wynikało, że Uczelnia pokrywała również tzw. koszty dodatkowe (tj. m.in. koszty pośrednie, delegacji, administracyjne), które wyniosły ogółem 244,8 tys. zł³³. Na przewody doktorskie wydatkowano łącznie 39,6 tys. zł³⁴, z tego koszty pośrednie (ogólnouczelniane) wyniosły 28,4 tys. zł³⁵, tj. 72 %. Natomiast w postępowaniach habilitacyjnych w ramach kosztów dodatkowych wydatkowano 205,2 tys. zł³⁶, tego koszty pośrednie stanowiły 130,9 tys. zł³⁷ (64 %).

(dowód: akta kontroli str.51 - 58)

Ustalone
nieprawidłowości

W 2011 r. Uniwersytet zwrócił się do Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW o przeprowadzenie jednego przewodu doktorskiego w dyscyplinie ogrodnictwo. W dniu 23.01.2014 r. osoba ta (pracownik Uczelni) uzyskała stopień doktora nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa w specjalności sadownictwo. Za przeprowadzenie przewodu Uczelnia została obciążona przez SGGW kwotą 4.153 zł. Uniwersytet nie zawarł jednak z SGGW uprzedniej pisemnej umowy o przeprowadzenie tego przewodu doktorskiego, określającej m.in. wynagrodzenie promotora, recenzentów i osób opiniujących, co było niezgodne

²² W tym w: 2014 r. – w ramach 61 przewodów doktorskich – 17,7 tys. zł, 2015 r. – w ramach 69 – 31,9 tys. zł, 2016 r. (do 31.10.2016 r.) – w ramach 54 – 23,5 tys. zł.

²³ W tym w: 2014 r. – 4, 2015 r. – 8, 2016 r. – 3.

²⁴ W tym w: 2014 r. – 29, 2015 r. – 14, 2016 r. – 10.

²⁵ W tym w: 2014 r. – 255,6 tys. zł, 2015 r. – 181,9 tys. zł, 2016 r. – 108 tys. zł.

²⁶ W tym w: 2014 r. za 4 zakończone przewody wydatkowano – 26,6 tys. zł, 2015 r. za 8 – 70,8 tys. zł, 2016 r. (do 31.10.2016 r.) za 3 – 27,1 tys. zł.

²⁷ W tym w: 2014 r. – 12,9 tys. zł, 2015 r. – 28,1 tys. zł, 2016 r. (do 31.10.2016 r.) – 11 tys. zł.

²⁸ W tym w: 2014 r. – 13,7 tys. zł, 2015 r. – 42,7 tys. zł, 2016 r. (do 31.10.2016 r.) – 16,1 tys. zł.

²⁹ W tym w: 2014 r. – za 29 zakończonych postępowań habilitacyjnych – 229,1 tys. zł, 2015 r. – za 14 – 111,1 tys. zł, 2016 r. – za 10 – 80,8 tys. zł.

³⁰ W tym w: 2014 r. – w ramach zakończonych 29 postępowań habilitacyjnych – 215,7 tys. zł, 2015 r. – w ramach 14 – 94,3 tys. zł, 2016 r. – w ramach 10 – 66,3 tys. zł.

³¹ W tym w: 2014 r. – w ramach zakończonych 29 postępowań habilitacyjnych – 13,4 tys. zł, 2015 r. – w ramach 14 – 16,8 tys. zł, 2016 r. – w ramach 10 – 14,5 tys. zł.

³² Na przeprowadzenie jednego doktoratu nie zawarto umowy.

³³ W tym w: 2014 r. – 91,7 tys. zł, 2015 r. – 90,0 tys. zł, 2016 r. – 63,1 tys. zł.

³⁴ W tym w: 2014 r. – 5,1 tys. zł, 2015 r. – 27,6 tys. zł, 2016 r. – 6,9 tys. zł.

³⁵ W tym w: 2014 r. – 3,2 tys. zł, 2015 r. – 18,9 tys. zł, 2016 r. – 6,3 tys. zł.

³⁶ W tym w: 2014 r. – 86,6 tys. zł, 2015 r. – 62,4 tys. zł, 2016 r. – 56,2 tys. zł.

³⁷ W tym w: 2014 r. – 51,5 tys. zł, 2015 r. – 42,4 tys. zł, 2016 r. – 37,0 tys. zł.

z § 3 ust. 2 obowiązującego wówczas rozporządzenia z dnia 3 października 2003 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia.

(dowód: akta kontroli str. 59 - 65)

W złożonym wyjaśnieniu Pan Józef Górniewicz, będący wówczas rektorem Uniwersytetu podał, że z uwagi na upływ czasu nie potrafi podać przyczyn nie zawarcia umowy z SGGW.

(dowód: akta kontroli str.66 - 67)

Opis stanu
faktycznego

2.7. – 2.8. W analizowanym okresie Uczelnia przeprowadziła 102 przewody doktorskie³⁸ oraz 31 postępowań habilitacyjnych³⁹ osób niezatrudnionych w Uczelni, na których przeprowadzenie zawarła⁴⁰ 131 umów⁴¹. Z analizy ich zapisów wynika, że Uczelnia obowiązała również te osoby do pokrycia tzw. kosztów dodatkowych⁴² (tj. m.in. kosztów pośrednich, delegacji, administracyjnych). Z tego tytułu uzyskano ogółem 350,8 tys. zł⁴³, w tym ramach przewodów doktorskich 263,2 tys. zł⁴⁴. Największą pozycję w kosztach dodatkowych stanowiły tzw. koszty pośrednie (ogólnouczelniane), które wyniosły łącznie 120,4 tys. zł⁴⁵, tj. 46 %. Natomiast w postępowaniach habilitacyjnych w ramach kosztów dodatkowych uzyskano 87,6 tys. zł⁴⁶, z tego koszty pośrednie wyniosły 51,8 tys. zł⁴⁷, tj. 59 %.

Spośród 102 przewodów doktorskich, 22 dotyczyły pracowników innych jednostek naukowych, a 80 osób fizycznych przeprowadzających przewód we własnym zakresie. Natomiast wśród 31 postępowań habilitacyjnych wskaźnik ten wynosił odpowiednio 28 i 3.

(dowód: akta kontroli str.51 – 52, 68 - 85)

2.9. – 2.10. Rektor Uniwersytetu Zarządzeniem Nr 17/2010 z dnia 24 marca 2010 r. określił m.in. zasady ustalania kosztów przewodów doktorskich, postępowań habilitacyjnych. Wg tego zarządzenia koszty przewodów i postępowań obejmowały opłaty za wynagrodzenie promotora i recenzenta, których wysokość regulowało rozporządzenie w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia. Ponadto Zarządzenie przewidywało koszty dodatkowe, w tym: egzaminów z dyscypliny podstawowej⁴⁸, dodatkowej⁴⁹ i języka obcego⁵⁰; podróży i zakwaterowania recenzentów⁵¹; ogólnoadministracyjne oraz pośrednie⁵².

(dowód: akta kontroli str.16 – 18, 86 - 87)

Ocena
cząstkowa

Uniwersytet prawidłowo wykorzystywał środki na przeprowadzenie przewodów doktorskich i postępowań habilitacyjnych, które pochodziły z dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną. Prawidłowo ustalano również koszty dotyczące

³⁸ W tym w: 2014 r. – 40, 2015 r. – 38, 2016 r. – 24.

³⁹ W tym w: 2014 r. – 8, 2015 r. – 6, 2016 r. – 17.

⁴⁰ W tym w: 2014 r. – 48, 2015 r. – 42, 2016 r. – 41.

⁴¹ Na przeprowadzenie dwóch przewodów doktorskich osób fizycznych wszczętych odpowiednio w 2005 r. i 2013 r. nie zawarto umów. § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 3 października 2003 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia promotorowi oraz za recenzję i opinię w przewodzie doktorskim lub habilitacyjnym, a także w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Nr 178, poz.1741), w wersji wówczas obowiązującej nie przewidywał możliwości pokrycia kosztów przeprowadzenia przewodu doktorskiego przez osobę fizyczną.

⁴² na podstawie uprzednio sporządzonej kalkulacji kosztów.

⁴³ W tym w: 2014 r. – 162,5 tys. zł, 2015 r. – 114,0 tys. zł, 2016 r. – 74,3 tys. zł.

⁴⁴ W tym w: 2014 r. – 136,0 tys. zł, 2015 r. – 90,4 tys. zł, 2016 r. – 36,8 tys. zł.

⁴⁵ W tym w: 2014 r. – 63,2 tys. zł, 2015 r. – 41,0 tys. zł, 2016 r. – 16,2 tys. zł.

⁴⁶ W tym w: 2014 r. – 26,5 tys. zł, 2015 r. – 23,6 tys. zł, 2016 r. – 37,5 tys. zł.

⁴⁷ W tym w: 2014 r. – 14,7 tys. zł, 2015 r. – 14,4 tys. zł, 2016 r. – 22,7 tys. zł.

⁴⁸ W wysokości 465 zł.

⁴⁹ W wysokości 465 zł.

⁵⁰ W wysokości 520 zł.

⁵¹ niezbędne do realizacji przewodu.

⁵² W wysokości 15 % ogółu kosztów.

przeprowadzenia przewodów doktorskich oraz postępowań habilitacyjnych osób niezatrudnionych na Uniwersytecie. W jednym przypadku nie zawarto natomiast w formie pisemnej umowy na przeprowadzenie przewodu doktorskiego na innej uczelni.

3. Działania jednostek organizacyjnych uczelni podejmowane na rzecz rozwoju kadry naukowej

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach akademickich 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 odnotowano spadek liczby studentów. W roku akademickim 2015/2016 na studiach stacjonarnych studiowało 18.999 osób, a w porównaniu do roku akademickiego 2014/2015 (studiowało 20.188 osób) oraz 2013/2014 r. (studiowało 21.336 osób) ich liczba zmniejszyła się odpowiednio o 1.189 i o 2.337. Natomiast na studiach niestacjonarnych w analogicznym okresie studiowało 4.206, a ich liczba zmniejszyła się odpowiednio o 986 i 1.928. W roku akademickim 2014/2015 studiowało bowiem 5.192 osób, a w roku 2013/2014 – 6.134 osoby.

Liczba doktorantów na studiach stacjonarnych, w roku akademickim 2015/2016 wyniosła 606, i w porównaniu do roku akademickiego 2013/2014 zmniejszyła się o jednego doktoranta. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku doktorantów na studiach niestacjonarnych, bowiem ich liczba zmniejszyła się odpowiednio o dwóch (z 11 do 9).

Stabilna była również liczba nauczycieli akademickich, ponieważ w roku akademickim 2015/2016 zatrudnionych było ogółem 1.924, a w porównaniu do roku akademickiego 2014/2015 (zatrudniano 1930 nauczycieli) i 2013/2014 r. (1960 nauczycieli) ich liczba zmniejszyła się odpowiednio o sześć i 36. Największe zmiany wystąpiły w grupie adiunktów ze stopniem doktora, których liczba w roku 2015/2016 wyniosła 755 i w porównaniu do lat akademickich 2014/2015 (zatrudniano 798 osób) oraz 2013/2014 (839 osób) zmniejszyła się odpowiednio o 43 i 84 osoby. Spadek ten spowodowany był m.in. uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego, ponieważ w grupie adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego w roku akademickim 2015/2016 (zatrudniano 134 osoby) i w porównaniu do 2014/2015 i 2013/2014 nastąpił wzrost zatrudnienia odpowiednio o 24 i 34 osoby. W roku akademickim 2014/2015 zatrudniano bowiem 110 osób, zaś w 2013/2014 – 100 osób.

W strukturze zatrudnienia nauczycieli akademickich w analizowanych latach największy odsetek odpowiednio 47,9% (w roku akademickim 2013/2014), 47,0% (w roku 2014/2015) oraz 46,2% (w roku 2015/2016) stanowili adiunkci ze stopniem doktora i doktora habilitowanego. Wysoki był również odsetek zatrudnionych profesorów nadzwyczajnych i zwyczajnych, który wyniósł odpowiednio 24,2% i 24,4% oraz 24,4%. Pracownicy dydaktyczni (starszy wykładowca i wykładowca), stanowili natomiast odpowiednio 12,2 % i 11,2 % oraz 11,1% ogółu nauczycieli akademickich.

(dowód: akta kontroli: 88 - 89)

3.2. W latach 2012 – 2016 średni wiek w momencie uzyskania stopnia doktora habilitowanego najniższy był w grupie adiunktów i wynosił od 44 lat (14 osób w 2013 r.) do 48 lat⁵³ (26 osób w 2014 r.). W grupie starszych wykładowców od 51 lat (1 osoba w 2013 r.) do 59 lat (2 osoby w 2014 r.), a w przypadku asystentów kształtował się na poziomie od 52 lat (1 osoba w 2012 r. i 1 osoba w 2016 r.) do 60 lat (1 osoba w 2013 r. i 1 osoba w 2014 r.).

⁵³ W 2012 r. – 17 osób, średni wiek 46. W 2013 r. – 14 i 44, 2014 r. – 26 i 48, 2015 r. – 11 i 45, 2016 r. – 22 i 46

(dowód: akta kontroli str. 90)

3.3. Uniwersytet na koniec listopada 2016 r. zatrudniał 742 nauczycieli akademickich na stanowisku adiunkta, którzy posiadali stopień doktora. W przypadku 163 z nich, okres pracy po uzyskaniu ww. tytułu nie przekroczył siedmiu lat, a w przypadku 579 pozostałych był dłuższy niż siedem lat. Na stanowisku starszego wykładowcy zatrudnionych było natomiast 102 nauczycieli ze stopniem doktora, których staż pracy wynosił więcej niż siedem lat po uzyskaniu stopnia doktora.

(dowód: akta kontroli str. 91)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że na koniec listopada 2016 r. liczba pracowników akademickich ze stopniem doktora, zatrudnionych na stanowisku adiunktów, ponad siedem lat od uzyskania ww. tytułu wynosiła (579), kształtowała się na poziomie 78,03 % wszystkich pracowników zatrudnionych na tym stanowisku (742).

W wyjaśnieniach Rektor prof. dr hab. Ryszard Górecki podał, że przy podejmowaniu decyzji w sprawie przedłużenia zatrudnienia brane były pod uwagę oceny, czy pracownicy ci byli dobrymi dydaktykami, niezbędnymi w procesie kształcenia, jak również zaawansowanie ich przygotowania do postępowania habilitacyjnego oraz rokowania, co do jego pomyślnego przeprowadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 92 - 101)

Opis stanu faktycznego

3.4. Uniwersytet na koniec listopada 2016 r. zatrudniał 198 nauczycieli akademickich na stanowisku asystenta bez stopnia doktora. W przypadku 163 z nich, okres pracy od momentu zatrudnienia nie przekroczył siedmiu lat, a w przypadku 35 pozostałych był dłuższy niż siedem lat. Na stanowisku starszego wykładowcy zatrudnionych było natomiast 59 osób, w tym 54, których staż pracy wynosił więcej niż siedem lat od momentu zatrudnienia.

(dowód: akta kontroli str. 102)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Znaczny był odsetek pracowników akademickich bez stopnia doktora, zatrudnionych przez Uniwersytet na stanowisku asystentów powyżej siedmiu lat (35). Stanowił on 17,6 % ogółu pracowników zatrudnionych na tym stanowisku (198).

W wyjaśnieniach Rektor podał, że decyzje w sprawach przedłużenia zatrudnienia podejmowane są w zależności od stopnia zaawansowania przygotowania do przewodu doktorskiego i rokowania, co do jego pomyślnego przeprowadzenia. Wskazał, że brana są również pod uwagę oceny, czy pracownicy ci są dobrymi dydaktykami, niezbędnymi w procesie kształcenia.

(dowód: akta kontroli str.16 - 18)

Opis stanu faktycznego

3.5. W roku akademickim 2015/2016 zajęcia dydaktyczne w godzinach nadliczbowych realizowało 1.439 nauczycieli akademickich. W roku akademickim 2013/2014 r. oraz 2014/2015 takich nauczycieli było odpowiednio o 19 i 21 mniej. Ich odsetek w stosunku do wszystkich nauczycieli kształtował się w analizowanym okresie na poziomie⁵⁴ ok. 74 %.

(dowód: akta kontroli str. 103)

3.6. Pracownicy naukowci Uniwersytetu w latach 2012-2015 (przy malejącej ich liczbie) opublikowali ogółem 8.960 publikacji naukowych (średnio 2.240 w roku), w tym:

- 685 publikacji w czasopismach wyróżnionych przez Journal Citation Reports (średnio 171 w roku),

⁵⁴ 74,4% (2013/2014) i 73,5% (2014/2015) oraz 74,8% (2015/2016).

- 239 publikacji w czasopismach wyróżnionych przez ERIH (średnio 60 w roku),
- 7.348 publikacji w czasopismach recenzowanych w wykazie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (średnio 1837 w roku),
- 688 publikacji, jako autorstwo monografii lub podręcznika autorskiego (średnio 172 w roku).

Jednocześnie w okresie tym, zacytowano 14.879 publikacji pracowników uczelni (Science Citation Index – średnio 3.720 w roku).

(dowód: akta kontroli str. 104)

3.7. Uniwersytet w latach 2012-2015 złożył ogółem 1.274 wnioski na badania naukowe⁵⁵, z których 510 zostało przyjętych do realizacji⁵⁶, a zrealizowano 481 projektów⁵⁷. Źródłem finansowania zrealizowanych projektów w 52,8 % były środki własne Uczelni, w 45,6 % środki Narodowego Centrum Nauki oraz w 1,6 % Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 105)

3.8.-3.9. W roku akademickim 2014/2015 Uniwersytet zatrudnił 74 osoby ze stopniem doktora w dyscyplinie, w której Uczelnia posiadała uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego. Spośród tych osób trzy były zatrudnione na stanowisku starszego wykładowcy⁵⁸, ponieważ nie uzyskały stopnia doktora habilitowanego w terminie wskazanym w art. 120 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁵⁹. Osoby te były zatrudnione na czas określony do trzech lat. W roku akademickim 2015/2016 zatrudniano odpowiednio 71 takich osób, w tym trzy na stanowisku starszego wykładowcy⁶⁰, na czas określony do trzech lat.

(dowód: akta kontroli str. 106)

W wyjaśnieniach dotyczących kryteriów jakimi się kierowano zatrudniając te osoby oraz czy sporządzano analizy dotyczące liczby studentów w kolejnych latach akademickich oraz planowanej liczby godzin dydaktycznych⁶¹, Rektor podał, że Uczelnia corocznie sporządza analizy liczby studentów i planowanej liczby godzin dydaktycznych. Przy zatrudnieniu na stanowisku starszego wykładowcy trzech osób, które nie uzyskały stopnia doktora habilitowanego w ustawowym terminie, kierowano się m.in. tym, że osoby te są wybitnymi dydaktykami, niezbędnymi w procesie kształcenia studentów. Podał również, że osoby te były w wysokim stopniu zaangażowane w przygotowania do postępowań habilitacyjnych, co rokuje pomyślne ich przeprowadzenie.

(dowód: akta kontroli str. 107 - 109)

3.10. W analizowanym okresie, na stanowisku adiunkta zatrudniono po raz pierwszy 88 osób. Spośród nich stopień doktora:

- 42 osoby (14 w 2014 r., 13 w 2015 r. i 15 w 2016 r.) uzyskały pracując, jako asystenci na Uczelni,
- 29 osób (9 w 2014 r., 9 w 2015 r. i 11 w 2016 r.) uzyskało poza Uczelnią,
- 14 osób (7 w 2014 r., 3 w 2015 r. i 4 w 2016 r.) uzyskało na studiach doktoranckich, prowadzonych na Uczelni lub po ich ukończeniu,

⁵⁵ Z tego: 270 w 2012 r., 317 w 2013 r., 395 w 2014 r. i 292 w 2015 r.

⁵⁶ Z tego: 96 w 2012 r., 135 w 2013 r., 158 w 2014 r. i 121 w 2015 r.

⁵⁷ Z tego: z 139 w 2012 r., 143 w 2013 r., 116 w 2014 r. i 83 w 2015 r.

⁵⁸ Na Wydziale Nauki o Żywności, Medycyny Weterynaryjnej i Nauk Ekonomicznych.

⁵⁹Tj. Dz. U z 2016 r., poz. 1842.

⁶⁰ Na Wydziale Biologii i Biotechnologii, Humanistycznym (2).

⁶¹ Bez uszczerbku dla zapewnienia pensum pracownikom naukowo-dydaktycznym

- 3 osoby (2 w 2014 r. i 1 w 2015 r.) uzyskały we własnym zakresie na Uczelni, przed zatrudnieniem na stanowisku adiunkta.

(dowód: akta kontroli str. 110)

3.11. Dokumenty dotyczące działalności Uniwersytetu nie zawierały zapisu, który wskazywałby jaki stan kadry akademickiej byłby dla uczelni oczekiwany w określonym czasie. Uchwały Senatu Uniwersytetu⁶² regulowały ogólne zasady zatrudniania pracowników naukowych na Uczelni, w tym m.in. w uchwałach ze stycznia 2013 r. i czerwca 2016 r. wskazano mn.in., że:

- Tworzenie nowych etatów naukowo – dydaktycznych następuje tylko w celu:
 - zwiększenia liczby uprawnień do nadawania stopni naukowych, po wyczerpaniu możliwości wynikających z przenoszenia pracowników między wydziałami Uniwersytetu,
 - zapewnienia minimum kadrowego i zadaniowego do realizacji procesu dydaktycznego na poszczególnych kierunkach studiów,
 - zapewnienia realizacji zadań naukowych w ramach projektów badawczych, pod warunkiem zapewnienia finansowania etatów z tych projektów.
- Ograniczeniu podlega zatrudnienie pracowników naukowo-dydaktycznych w niepełnym wymiarze czasu.
- Zatrudnianie osób, dla których Uniwersytet nie jest podstawowym miejscem pracy, możliwe jest tylko wówczas, gdy jest to niezbędne do uzupełnienia wymaganego minimum kadrowego na poszczególnych kierunkach studiów, z wyłączeniem profesorów wizytujących.
- Ponowne nawiązanie stosunku pracy na stanowisku profesora z nauczycielem akademickim posiadającym i nie posiadającym tytułu naukowego, któremu z mocy prawa wygaś stosunek pracy w związku z ukończeniem odpowiednio 70 i 67 roku życia, możliwe jest tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzupełnienia wymaganego minimum kadrowego związanego z uprawnieniami do nadawania stopni naukowych lub na poszczególnych kierunkach studiów.

Natomiast w uchwale z czerwca 2014 r. podkreślono konieczność dostosowania polityki zatrudnienia do aktualnych możliwości finansowych Uczelni.

(dowód: akta kontroli str. 92 - 101)

3.12.-13. Na siedmiu Wydziałach Uniwersytetu określono (ponadustawowe) minimalne wymagania dotyczące otwarcia przewodu doktorskiego. Przykładowo rada Wydziału Geodezji, Inżynierii Przestrzennej i Budownictwa przyjęła zasady i wytyczne przeprowadzania przewodów doktorskich, które przewidują posiadanie przez kandydata dorobku naukowego o łącznej liczbie punktów, nie mniejszej niż 20, w tym co najmniej jednej wydanej lub przyjętej do druku publikacji naukowej: z liczbą punktów nie mniejszą niż 7 lub w formie monografii, z udziałem kandydata nie mniejszym niż 35 %.

Pozostałe rady wydziałów Uniwersytetu⁶³ nie posiadały uchwał określających obiektywne i minimalne wymogi, jakie należy spełnić przy otwarciu przewodu doktorskiego lub wszczęciu postępowania habilitacyjnego.

Rektor Uniwersytetu w złożonym wyjaśnieniu podał, że poszczególne wydziały Uczelni takich wymogów nie opracowały, ponieważ uznano, że wymogi określone w ustawie z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki są wystarczające. Jednak w trosce o prawidłowy rozwój naukowy doktorantów i pracowników Uniwersytetu, w trakcie

⁶² Nr 936 z dnia 24.06.2016 r. i nr 118 z dnia 25.01.2013 r. oraz 531 z dnia 9.06.2014 r.

⁶³ W skład Uczelni wchodziło 16 Wydziałów i Wydział Studiów Technicznych i Społecznych w Elku.

kontroli, uchwałą nr 78 Senatu z dnia 27 stycznia 2017 r. zobowiązano pozostałe wydziały do ich opracowania.

(dowód: akta kontroli str. 92 - 101)

3.14. Rozwój naukowy pracowników w latach 2015-2016 był wspierany przez Uniwersytet poprzez m.in.:

- projakościowy system wynagradzania nauczycieli akademickich z 2014 r.⁶⁴,
- przyznanie jednorazowego zwiększonego wynagrodzenia zasadniczego pracownikom wykazującym się aktywnością naukową w aplikowaniu i realizacji projektów badawczych, na podstawie zarządzenia Rektora Uniwersytetu z 2015 r. i 2016 r.⁶⁵, na które wydatkowano odpowiednio 500 tys. zł i 114 tys. zł dla 151 oraz 45 pracowników,
- opłacenie kosztów przewodów doktorskich z funduszu „Rozwój kadry naukowej”, postępowań habilitacyjnych oraz nadania tytułu profesora, na które wydatkowano odpowiednio w 2015 r. 443 tys. zł, a w 2016 r. – 359 tys. zł,
- opłacenie 50 % kosztów wydania monografii związanych z rozwojem naukowym pracowników Uczelni w ramach, których w 2015 r. 38 pracowników uzyskało dofinansowanie w wysokości 109 tys. zł, a w 2016 r. 24 – 84 tys. zł,
- obniżenie rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych w związku z realizacją projektów badawczych i dydaktycznych dla odpowiednio 34 pracowników Uczelni w 2015 r. i 24 w 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 92 - 101)

Ocena cząstkowa

Uniwersytet podejmował działania sprzyjające rozwojowi kadry naukowej. Świadczy o tym dynamika rozwoju kadry naukowej, w tym zwłaszcza adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego oraz wysoka aktywność naukowa pracowników uczelni wyrażona liczbą publikacji oraz złożonych wniosków i zrealizowanych projektów badawczych. Na uwagę zasługuje również wprowadzony projakościowy system wynagradzania, który skutecznie motywował pracowników do podnoszenia kwalifikacji. Jednocześnie NIK zwraca uwagę na znaczny odsetek adiunktów zatrudnionych powyżej siedmiu lat od uzyskania stopnia doktora oraz asystentów bez stopnia doktora pracujących na tym stanowisku powyżej siedmiu lat. Stwarza to ryzyko nieuzyskania przez te osoby kolejnych stopni naukowych w czasie określonym w przepisach jako maksymalny okres zatrudnienia na danych stanowiskach.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁶, wnosi o podjęcie działań zapewniających przeprowadzenie przewodu doktorskiego poza Uniwersytetem, po uprzednim podpisaniu z jednostką przeprowadzającą przewód umowy określającej m.in. wynagrodzenie promotora, recenzentów i osób opiniujących.

⁶⁴ Uchwała Senatu Uniwersytetu nr 543 z dnia 27.06.2014 r. w sprawie funduszu motywacyjnego dla nauczycieli akademickich, w której określono, że każdy nauczyciel akademicki wykazujący się aktywnością naukową, organizacyjną i dydaktyczną mógł otrzymać podwyżkę wynagrodzenia zasadniczego na okres dwóch lat. Podstawę przyznania projakościowej części podwyżki był ranking opracowany na podstawie obowiązującego elektronicznego Arkusza Oceny Okresowej Nauczyciela Akademickiego Uniwersytetu. Projakościowa część podwyżki przyznawana była oddzielnie za naukę, dydaktykę i organizację. Środki przyznawane na ten cel były przekazywane Wydziałom, które powołują własne Komisje Wydziałowe i opracowywały szczegółowe zasady podziału środków. W 2015 r. na system projakościowy wydatkowano 549 tys. zł.

⁶⁵ nr 78/2015 r. z dnia 16.10.2015 r. oraz nr 98/2016 z dnia 19.10.2016 r.

⁶⁶ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia lutego 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie

Kontroler:
Zbigniew Lis
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis